

Transcrierea emisiunii radiofonice din 9 iunie 2012, realizate de Asociația pentru Politică Externă (APE) în comun cu Fundația Friedrich Ebert (FES). Emisiunea este difuzată de postul public Radio Moldova și de Radio Vocea Basarabiei. Emisiunea este parte a proiectului FES și APE „Dialoguri de politică externă”.

foreign policy association
APE
asociația pentru politică externă

**FRIEDRICH
EBERT
STIFTUNG**

NEWSLETTER

BULETIN BILUNAR • 9 IUNIE 2012 • NR.7 (71)

Sinteze și Dezbateri de Politică Externă

TEMELE EMISIUNII:

1. Cum este văzută Republica Moldova la Bruxelles, care vor fi temele apropiatei runde de negocieri pe Acordul de asociere și cât de repede va fi oferit regimul liberalizat de vize? Răspunsuri într-un interviu cu ambasadorul Republicii Moldova pe lângă instituțiile europene, **Eugen Caras**.
2. Influentele deputat german, **Manfred Grund**, președintele Forumului german-moldovenesc de la Berlin, a expus la Chișinău viziunea Germaniei asupra situației interne din Republica Moldova și soluționării conflictului transnistrean.
3. O discuție cu directorul executiv al APE, **Victor Chirilă**, și directorul Centrului Român de Politici Europene, **Cristian Ghinea**, despre situația din regiunea transnistreană, asistența europeană și perspectivele soluționării conflictului din stânga Nistrului.

Asociația pentru Politică Externă, împreună cu Fundația Friedrich Ebert, vă invită la un ciclu de emisiuni consacrate politicii externe a Republicii Moldova și subiectelor de integrare europeană.

Ultima perioadă a fost marcată de o serie de evenimente importante pentru Republica Moldova.

Republica Moldova a devenit țara cel mai mult susținută financiar de Uniunea Europeană, volumul asistenței ajungând la 28 de euro pe cap de locuitor. Doar în acest an UE va acorda Chișinăului asistență nerambursabilă în valoare de 100 milioane euro. Șeful Delegației Comisiei Europene la Chișinău, Dirk Schuebel, a declarat că, având în vedere progresele importante în îndeplinirea angajamentelor asumate față de partenerii europeni, Republica Moldova va fi și mai mult susținută în următorii ani, pe principii „mai multă asistență pentru mai multe reforme”.

Comisia Europeană a formulat concluzii pozitive pe Republica Moldova în raportul său anual pe marginea Politicii europene de vecinătate. Asta, în pofida unor nuanțe critice legate de progresele insuficiente în domenii precum combaterea corupției, reformarea angajamentelor asumate față de partenerii europeni, Republica Moldova va fi și mai mult susținută în următorii ani, pe principii „mai multă asistență pentru mai multe reforme”.

Un alt raport despre țările est-europene în tranziție, publicat pe 6 iunie de organizația americană Freedom House, constată că Republica Moldova și Georgia sunt singurele țări din CSI care se străduie cu oarecare succes să continue pe calea reformelor democratice. Cu toate acestea, potrivit raportului, independența presei este printre puținele domenii în care Chișinăul a făcut progrese față de anul trecut.

O misiune NATO a încheiat pe 1 iunie evaluarea anuală a progreselor înregistrate de Republica Moldova în implementarea Planului Individual de Acțiuni al Parteneriatului Republica Moldova – NATO. Planul vizează reformarea și modernizarea sistemului de securitate și apărare al Republicii Moldova, reformarea bazei politico-juridice a sectorului de securitate și apărare și consolidarea controlului democratic asupra forțelor armate.

Ministrul Dezvoltării Economice și Cooperării al Germaniei, Dirk Niebel, a atras atenția în cadrul unei vizite la Chișinău că investițiile străine au nevoie de un sistem juridic funcțional, garanția dreptului de proprietate și de un nivel cât mai redus al corupției.

Aceleași probleme în dezvoltarea climatului de afaceri din Republica Moldova – ameliorarea situației juridice și îmbunătățirea climatului fiscal – au fost menționate și de influentul deputat german, Manfred Grund, în cadrul unei vizite efectuate la Chișinău.

Comisarul european pentru extindere și politică de vecinătate, Stefan Fule, a declarat că Republica Moldova „se află într-o poziție foarte bună în ce privește liberalizarea regimului de vize pentru cetățenii săi, obiectiv care va fi realizat într-o perioadă foarte scurtă de timp”. Declarația a fost făcută la încheierea primei reuniuni a dialogurilor informale ale Parteneriatului Estic, reuniune care a avut loc pe 5 iunie la Chișinău. Stefan Fule a mai subliniat că locul pentru desfășurarea acestei prime reuniuni nu a fost ales întâmplător, întrucât Republica Moldova este un bun exemplu de proactivitate în Parteneriatul Estic.

Cum este văzută Republica Moldova la Bruxelles și viziunea Germaniei pe conflictul transnistrean

■ **Lina Grău:** Așadar, în viziunea partenerilor occidentali, Republica Moldova este în continuare lider în regiune în ceea ce privește relațiile cu UE, chiar dacă mai are și curențe – în justiție, combaterea corupției și asigurarea drepturilor omului.

Dar a valorificat oare Chișinăul toate oportunitățile în relațiile cu UE în ultimii trei ani? Cât de repede va fi oferit regimul liberalizat de vize cetățenilor moldoveni? Și poate oare ajunge Republica Moldova în UE fără soluționarea problemei transnistrene? Sunt întrebări la care am căutat răspunsuri într-un interviu pe care l-am realizat cu ambasadorul Republicii Moldova pe lângă instituțiile europene, Eugen Caras. L-am rugat pe Eugen Caras să ne spună, pentru început, cum se vede Republica Moldova de la Bruxelles.

■ **Eugen Caras:** Republica Moldova este văzută cu ochi foarte buni la Bruxelles, în instituțiile europene, și acest lucru se vede atât în discuțiile pe care la am eu sau colegii mei aici, cât și cu prilejul vizitelor de nivel înalt pe care oficialii de la Chișinău le întreprind la Bruxelles. Pe parcursul acestui an președintele Republicii Moldova, Nicolae Timofti, a efectuat o vizită la Bruxelles, la fel ca și premierul Vlad Filat, și mai urmează și alte reuniuni la nivel înalt.

Eugen Caras

Mesajul pe care îl recepționăm noi de la partenerii noștri europeni este unul favorabil, unul pozitiv, ei recunosc că Republica Moldova este un partener care își face temele, iar dacă ne referim la Parteneriatul Estic, este o țară de succes, este o poveste de succes. Pentru că ceea ce am stabilit de comun acord cu UE în agenda noastră, aceste lucruri se realizează.

O confirmare a faptului că Republica Moldova este văzută cu ochi buni este și faptul că la Chișinău a avut loc o reuniune informală în cadrul Parteneriatului Estic. Este un nou format de dialog, la nivelul miniștrilor de Externe plus Uniunea Europeană. Și, după cum remarca și Comisarul Stefan Fule la Chișinău, locația nu a fost întâmplătoare – Republica Moldova a demonstrat că este decisă să meargă pe calea reformelor care o apropie de UE și iată că această reuniune de la Chișinău vine să confirme o apreciere înaltă pe care o dă Comisia Europeană activității noastre.

Iar comunicările Comisiei care au fost făcute publice pe 15 mai pe Parteneriatul Estic și pe Politica europeană de vecinătate din nou reliefează că Republica Moldova este un partener credibil angajat în dialogul cu UE de o manieră foarte consistentă.

Lina Grău: Domnule ambasador, ca să aduc o notă critică în discuția noastră, vreau să amintesc că una dintre constatările pe care le formulează criticii la Chișinău este că Republica Moldova arată bine pe fundalul unor țări din Parteneriatul Estic care nu stau foarte bine la capitolul democrație, reforme, situație politică internă sau libertatea presei. În acest context, am valorificat noi toate șansele și oportunitățile pe care ni le-a oferit UE pe această dimensiune a integrării europene?

Eugen Caras: Aș vrea aici să punctez câteva lucruri. În primul rând, aș vrea să fie clar că nu participăm la o competiție. Și respectiv nu este intenția noastră de a depăși pe cineva și de a demonstra unui alt partener estic că suntem mai dinamici sau mai buni la capitolul democrație sau reforme. Ceea ce este foarte important de înțeles este că toate reformele acestea sunt pentru populație și acest lucru îl spun și oficialii de la Chișinău, și cei de la Bruxelles. Respectiv, lucru acesta ne apropie de UE. Parteneriatul Estic și Politica europeană de vecinătate are în sine o abordare regională și atunci lumea, în mod firesc, se uită și în plan regional când vorbește despre Republica

Moldova. Lucrul acesta cred că trebuie luat ca atare.

Bineînțeles că există mereu loc de mai bine. Cunoașteți foarte bine care sunt accentele din acest raport de progres din 15 mai unde Uniunea Europeană ne arată că ar fi loc de mai bine în reforme, de exemplu lupta cu corupția sau alte aspecte. Sigur că este loc de a îmbunătăți situația, dar, în opinia mea, Republica Moldova a făcut un efort foarte mare, inclusiv prin realizarea acestui plan pentru liberalizarea regimului de vize, unde se regăsește ordinea publică, la fel ca și lupta cu corupția, traficul cu ființe umane și altele. Deci, subiecte sensibile și de la începutul anului trecut când ne-a fost prezentat acest Plan de acțiuni până în prezent au fost adoptate 42 de acte legislative menite să creeze fundamentul legislativ al acestui Plan de acțiuni pe vize. Acest Plan ulterior urmează să fie implementat, ceea ce ne va deschide și perspectiva liberalizării regimului de vize. Deci nu există domenii unde să nu existe loc de mai bine și de îmbunătățiri, dar impresia mea este că Republica Moldova a făcut uz într-o măsură destul de mare de sprijinul politic, dar și financiar, al UE pentru a gestiona un dosar sau altul.

Lina Grău: Dacă tot ați amintit de Planul de liberalizare a regimului de vize, vroiam să vă întreb dacă, odată ce au fost adoptate toate legile prevăzute de acesta, inclusiv reforma CCCEC și Legea antidiscriminare, în formula care a fost votată la Chișinău, se poate spune că se va trece în curând oficial la cea de a doua etapă de realizare a acestui Plan?

Și, un alt aspect al întrebării. Sunt opinii diferite, inclusiv din partea oficialilor occidentali care vizitează Republica Moldova. Unii spun că avem șansa de a intra într-un regim liberalizat de vize cu UE destul de repede. Alții spun că procesul ar putea dura ceva mai mult decât se așteaptă cetățenii Republicii Moldova și nu ar trebui să se creeze așteptări false în rândul populației, pentru a nu genera ulterior

dezamăgiri. Cum se văd aceste nuanțe de la Bruxelles?

■ **Eugen Caras:** Logica exercițiului este că avem această primă etapă a Planului de acțiuni, unde se adoptă cadrul legislativ, ceea ce noi am făcut deja. Am încheiat procesul la 25 mai, odată cu adoptarea de către Parlament a celor două legi despre care ați amintit. În aceeași zi, pe 25 mai, noi am prezentat un raport actualizat național despre implementarea primei faze la adresa Comisiei Europene. Comisia, la acest moment, pregătește cel de al treilea raport al său pe marginea implementării de către Republica Moldova a acestei prime faze.

Ceea ce spuneam eu că este logica exercițiului este că odată ce Comisia va elabora acest raport pe parcursul săptămânii curente, ulterior acest raport va circula în cadrul Comisiei pentru consultarea serviciilor Comisiei. Așteptarea noastră este ca CE să aibă un avis favorabil pentru trecerea noastră la etapa a doua pentru liberalizarea dialogului pe vize. Mai este și elementul statelor membre – pentru că după ce acest raport va fi prezentat, statele membre vor avea nevoie de timp ca să examineze raportul și de asemenea la nivelul Consiliului UE să adopte o decizie privind trecerea noastră la etapa a doua a Planului de acțiuni. Estimativ, noi sperăm ca Comisia să reușească să vină cu acest raport către data de 26 iunie, când planificăm să aibă loc consiliul de cooperare Republica Moldova-UE, platforma de dialog la cel mai înalt nivel, unde de partea noastră participă primul ministru. Către 26 iunie speranța noastră este să fie finalizat acest raport al Comisiei, pentru ca ulterior și Consiliul UE să ia o decizie în același spirit. Și atunci suntem trecuți la faza a doua. Faza a doua înseamnă implementarea cadrului juridic adoptat în decurs de un an și cinci luni.

Sub aspect de timp, este foarte dificil de a spune când vom obține liberalizarea regimului de vize, pentru că este un subiect pe de o parte politizat, iar, pe de

altă parte, care conține mai mulți factori de decizie. În primul rând, foarte mult depinde cât de repede ne vom mișca pe implementarea cadrului legislativ. Odată ce vom avea o implementare exemplară și rapidă, urmează etapa când statele membre vor trebui să se pronunțe asupra acestui subiect. Și aici este foarte dificil de a pronostica dacă și când statele membre vor fi gata să aibă o opinie pe faza de implementare.

Însă eu aș merge pe formula optimistă, pe cea că nu va fi un orizont de timp îndepărtat până vom obține această liberalizare. Pentru că odată trecuți la faza a doua, eu cred că pe parcursul anului viitor avem timp suficient să demonstrăm că putem implementa acest cadru legislativ, că reformele merg, că ceea ce ține de securitatea documentelor, de controlul la frontieră, de politici de azil, de lupta cu corupția, respectarea drepturilor omului – toate aceste elemente importante ale Planului de acțiuni sunt realizate. Deci, nu aș risca să fac un pronostic, dar aș merge pe formula unui scenariu optimist, ceea

ce va însemna o dată nu foarte îndepărtată pentru liberalizarea regimului de vize.

■ **Lina Grău:** Vroiam să discutăm și despre acele negocieri care vor avea loc pe data de 15 iunie, deci în câteva zile la Bruxelles pe marginea Acordului de asociere. Din câte am înțeles, mai sunt câteva nuanțe, aspecte importante pentru Republica Moldova care nu au fost clarificate până la capăt și care în principiu sunt lăsate spre sfârșitul negocierilor, în special menționarea explicită a perspectivei de aderare la UE. Ce așteptați de la negocierile din data de 15 iunie – ar putea fi abordată și această problemă? Și, la modul general, în contextul succeselor pe care ați spus că le are Republica Moldova în apropierea de UE, credeți că este realistă această speranță a Chișinăului de a avea scrisă perspectiva de aderare în Acordul de asociere?

■ **Eugen Caras:** Perspectiva europeană figurează ca propunere de text din partea Republicii Moldova în partea de preambul a Acordului de asociere și re-

José Manuel Barroso

Eugen Caras

spectiv la fiecare rundă – și până acum am avut zece runde – delegația Republicii Moldova a abordat necesitatea recunoașterii acestei perspective europene pentru țara noastră. Cu certitudine că acest subiect va fi discutat și pe data de 15 iunie la cea de a 11-a rundă de negocieri. Îmi este dificil să dau o prognoză. Acum, mandatul negociatorilor din partea Uniunii Europene este restrictiv sub aspect de oferire a unei perspective europene pentru Republica Moldova, lucru pe care ni l-au comunicat pertenerii europeni la momentul demarării negocierilor, în anul 2010. Ei nu au posibilitatea acum. Dar ceea ce se întâmplă între timp este faptul că, prin succesele noastre, mandatul UE ar putea fi eventual extins pentru a putea negocia inclusiv aceste prevederi în cadrul Acordului de asociere – posibilitatea de a include referințe explicite la o perspectivă europeană pentru țara noastră.

În ceea ce privește runda de negocieri din 15 iunie, va fi o rundă importantă, pentru că va fi pregătit un al treilea raport de progres pe marginea negocierilor Acordului de asociere. Vor fi discuții pe subiectele care sunt încă deschise în Acordul de asociere – ceea ce ține de preambul, de prevederile instituționale, generale și finale. La fel, în ceea ce ține de cooperarea sectorială economică din 25 de capitole deschise 23 au fost închise provizoriu și se așteaptă să fie închis și cel de al 24-lea care ține de taxare. Practic în discuție va mai rămâne capitolul ce ține de mediu. Deci, negocierile vor fi un prilej de a avansa pe Acordul de asociere.

Dar la fel de important va fi și evenimentul din 11-15 iunie – la Bruxelles vor avea loc negocieri pe Zona de liber schimb, care va face parte din Acordul de asociere. Deci, va avea loc a doua rundă. S-a convenit inclusiv cu Comisatul pentru comerț De Guht, când acesta a fost la Chișinău la începutul acestui an, să finalizăm negocierile pe Acorul de liber schimb până în toamna anului 2013, către următorul summit al Parteneriatului

Estic, care va avea loc în perioada președinției Lituaniei. Ceea ce este, practic, un calendar pentru finalizarea negocierilor pentru Acorul de asociere.

Dacă se va reuși către noiembrie 2013, când ar putea avea loc summitul în Vilnius, să includem și această perspectivă de aderare pentru Republica Moldova, rămâne de văzut.

Mai este și altă parte a monedei. Parteneriatul Estic, ca atare, nu prevede o perspectivă europeană în mod expres. Dar tot ce oferă Parteneriatul Estic este de fapt o asigurare a unei perspective europene, odată ce ne vom îndeplini toate angajamentele. Și lucru acesta este menționat la Bruxelles, inclusiv de oficialii europeni – faptul că perspectiva europeană ar fi următoarea etapă în dialogul cu Uniunea Europeană. La Bruxelles se înțelege că acum în mod expres este dificil de a oferi o perspectivă europeană Chișinăului. În același timp, atât Bruxellesul, cât și capitalele europene înțeleg că Republica Moldova este o țară europeană și la un moment dat va fi în poziția să aplice și să aibă un aviz pozitiv din partea UE.

■ **Lina Grău:** Mai este încă o chestiune care se discută foarte mult la Chișinău și probabil se va discuta din ce în ce mai mult. Ce ne facem cu Transnistria în acest context al integrării europene? Pentru că inclusiv factori de decizie din Occident spun că nu va exista un nou Cipru în UE, deci trebuie mai întâi să rezolvăm această întrebare și abia după aceea putem avea ceva perspective cât-decât coerente de aderare la UE. Alți oficiali fac apel la dreptul popoarelor la autodeterminare și spun că odată ce poporul Republicii Moldova va fi gata și va dori, va putea să adere la UE, chiar dacă în Transnistria vor continua să rămână trupe străine și această zonă nu va fi controlată de Chișinău. Deci, ce ne facem cu Transnistria?

■ **Eugen Caras:** Și eu am auzit voci, inclusiv la Bruxelles, care spun că nu se va admite un al doilea Cipru, respectiv, exis-

tă, dacă vreți, o condiționare. Dar acestea sunt doar unele opinii pe care le auzim ici-colo. Ceea ce este important să menționăm este că nu există o astfel de condiționare din partea UE ca atare – soluționare și abia după asta integrare în Uniunea Europeană. Nu există o poziție a UE de o asemenea manieră și conținut. Nu există o asemenea condiționare.

Ba dimpotrivă, la Bruxelles se înțelege foarte bine că apropierea Republicii Moldova de UE va face malul drept mult mai atractiv pentru Transnistria, pentru malul stâng. Și această apropiere de Uniunea Europeană a Republicii Moldova, a Chișinăului, oferirea unor avantaje clare pentru populația Republicii Moldova, precum zona de liber schimb sau regimul liberalizat de vize va fi de natură să favorizeze o reintegrare. Deci, atunci când ne vom apropia foarte mult de UE, atunci și procesul de soluționare a problemei transnistrene va fi mult mai facilitat.

Bineînțeles că și UE înțelege că și prezența trupelor străine pe teritoriul Republicii Moldova nu este un factor favorabil și că prezența actualului mecanism de pacificare în Zona de securitate ar trebui la un moment dat discutat sub aspect de a fi transformat într-o misiune civilă sub mandat internațional de tip polițienesc. Lucrurile acestea se înțeleg, ele vor fi eventual discutate în cadrul formatului 5+2 la o etapă ulterioară. Dar există o deplină înțelegere în capitalele europene visavie de acest conflict transnistrean, care sunt rădăcinile acestui conflict politic. Și putem miza și avem tot temeiul să fim optimiști că acest conflict nu va fi un impediment pentru noi pentru a avansa pe dosarele care le avem cu UE, inclusiv liberalizarea regimului de vize și negocierea Acordului de asociere. Și acest proces de îmbrățișare a valorilor europene de către Republica Moldova va facilita și procesul de integrare a țării.

Viziunea Germaniei pe conflictul transnistrean

■ **Lina Grău:** Influential deputat german, Manfred Grund, președintele Forumului german-moldovenesc de la Berlin, a declarat, în cadrul unei recente vizite la Chișinău, că Republica Moldova are nevoie de stabilitate la guvernare și de continuarea reformei constituționale, pentru a nu repeta impasul legat de imposibilitatea de a alege un șef de stat. Pe de altă parte, deputatul a spus că potențialul investițiilor germane nu este nici pe departe ieșit de Republica Moldova, în pofida ascensiunii impresionante pe care le-au cunoscut relațiile politice dintre Berlin și Chișinău în ultimii trei ani, și asta, din cauza situației în justiție și a celei din domeniul fiscal.

În cadrul unei mese rotunde organizate la Chișinău de Forumul moldo-german și Fundația Konrad Adenauer, Manfred Grund a expus și viziunea Germaniei pe marginea reglementării conflictului transnistrean.

Abordând subiectul în relațiile cu Rusia, Germania a urmărit două scopuri importante – să susțină Guvernul de la Chișinău în încercările de a rezolva acest conflict și să încurajeze dialogul dintre UE și Rusia orientat spre o arhitectură a securității în Europa bazată pe cooperare reciprocă. La Berlin, conflictul transnistrean este văzut ca o posibilitate de a testa dacă Rusia și UE pot într-adevăr să genereze soluții comune și constructive pentru conflictele din spațiul euroatlantic și pentru a construi o arhitectură comună a securității în Europa.

Acest interes mare, spune Manfred Grund, nu înseamnă însă că rezolvarea conflictului va depinde de interesele strategice ale Rusiei sau ale UE. Deputatul afirmă că o soluționare a conflictului trebuie să garanteze un stat moldovenesc funcțional, un stat în care să fie

Manfred Grund

realizate principiile democratice și cele ale statului de drept. În al treilea rând, o Moldovă reunită trebuie să continue liber și cu aceeași deschidere cursul spre integrarea europeană. Iar Transnistria în acest stat ar trebui să aibă un statut autonom, care să-i asigure niște drepturi autonome. Acest lucru trebuie făcut printr-o delimitare de competențe și nu prin crearea unui drept de veto la nivelul statului, precizează deputatul german.

Manfred Grund spune că, având în vedere diferențele care există pe ambele maluri ale Nistrului, o apropiere va fi posibilă doar pas cu pas și într-un proces de durată, motiv pentru care Republica Moldova va avea nevoie de o strategie bine pusă la punct, de durată, în privința Transnistriei.

În viziunea influentului deputat german, soluționarea problemei transnistrene trebuie să se bazeze pe trei principii. În primul rând, rezolvarea unui conflict trebuie să impună aceleași standarde

ale democrației și statului de drept pe ambele maluri ale Nistrului. Chișinăul în acest sens ar trebui să elaboreze instrumente, împreună cu UE, prin care să susțină direct reformele în Transnistria. În al doilea rând, este nevoie de fortificarea încrederii – o soluție care să fie impusă de una dintre părți nu va fi viabilă. Și, în al treilea rând, spune Manfred Grund, Republica Moldova nu se va putea descurca cu o regiune transnistreană foarte slabă economic, care acum depinde de susținerea Rusiei. Chișinăul nu are mijloacele necesare pentru a înlocui această susținere. De aceea, Republica Moldova trebuie să contribuie la refacearea economică a Transnistriei, mai spune deputatul german, în opinia căruia, în acest moment Chișinăul are mari șanse să pună bazele

pentru soluționarea conflictului transnistrean, iar pe de altă parte să continue progresele pe calea reformelor interne spre integrarea în UE.

Întrebat dacă ar fi posibilă o integrare a Republicii Moldova în UE fără regiunea transnistreană, Manfred Grund a spus că, în dezacord cu alți colegi deputați care au mai vizitat Republica Moldova și au declarat că „nu va exista un alt Cipru în UE”, împărtășește opinia potrivit căreia dreptul la autodeterminare al popoarelor trebuie să aibă prioritate. „Dacă o țară se hotărăște, dacă decide și dorește să adere la UE, atunci acest lucru nu trebuie condiționat. Mai ales dacă o armată străină, care staționează într-o parte a țării, este împotriva acestui proces”, a mai declarat deputatul german Manfred Grund, președintele Forumului german-moldovenesc de la Berlin.

■ **Lina Grău:** Despre situația din regiunea transnistreană, asistența europeană și perspectivele soluționării conflictului transnistrean am discutat cu directorul executiv al Asociației pentru Politică Externă, Victor Chirilă, și directorul Centrului Român de Politici Europene, Cristian Ghinea. Am început discuția noastră prin a-l întreba pe Cristian Ghinea cum ar putea fi schimbată starea de lucruri din regiunea transnistreană?

■ **Cristian Ghinea:** Este o regiune care depinde foarte mult economic de Rusia, de subvențiile rusești, de gazul rusesc și de voința Moscovei de a menține această stare de fapt. Și atunci, decizia nu este la Tiraspol. Decizia este mai degrabă la Moscova și ce se întâmplă acum este că cele două maluri ale Nistrului mai mult se dispart decât există laolaltă. Adică există o generație de oameni pentru care Republica Moldova este o altă țară, care nu acordă atenție știrilor de aici și care trăiesc la nivel mental mai mult în Rusia – consumă televiziuni rusești, presă rusească. Pe de altă parte, la Chișinău constat o europeanizare a societății. Temele sunt europene, legislația este europeană, în timp ce la Tiraspol se adoptă legislația rusescă.

■ **Lina Grău:** Domnule Victor Chirilă, sunteți de acord cu faptul că această cheie pentru soluționarea problemei transnistrene se află la Moscova? Și cum se poate ieși din acest cerc vicios despre care vorbea dl Ghinea?

■ **Victor Chirilă:** Nu există, cred eu, doar o singură cheie. Sigur că Moscova este un actor important, un actor de care depinde cât de flexibil este Tiraspolul. Pe măsură ce susținerea economică de exemplu ar scădea din partea Federației Ruse pentru regiunea transnistreană, cu siguranță reprezentanții administrației de la Tiraspol ar fi mult mai deschiși pentru a

Cristian Ghinea

găsi un compromis cu Chișinăul. Pentru că, din punctul de vedere al infrastructurii, dar și economic, cele două maluri sunt legate și depind unul de altul. Această tendință de a-și extinde relațiile comerciale, economice cu UE demonstrează de fapt că regiunea transnistreană poate face acest lucru doar cu Republica Moldova și prin Republica Moldova.

Sunt de acord că deocamdată nu există sentimentul că cele două maluri se apropie. Nu există un proces de reintegrare care ar uni aceste maluri. E adevărat că există chiar sentimentul că în Transnistria ar fi chiar o identitate separată. Este un lucru fals, susținut în special de propaganda regimului de acolo. Ori o astfel de ideologie nu are sorți de izbândă în momentul în care această regiune se va deschide. Există în schimb pericolul să se structureze o mentalitate diferită de cea de la Chișinău, o mentalitate care este mai mult bazată pe dependența față de Rusia, pe legătura eternă față de marea Rusie etc. Iată o astfel de mentalitate, în cazul în care regiunea transnistreană s-ar integra cu Republica Moldova, poate pune în pericol apropierea noastră de UE, cursul nostru spre UE.

■ **Cristian Ghinea:** Pe măsură ce Republica Moldova se apropie de Uni-

nea Europeană – și nu vorbesc despre mâine, poimâine sau la anul viitor, ci într-o perspectivă de 10-15 ani – la un moment dat va trebui să facă această ofertă Transnistriei: „Veniți cu noi în UE? Nu puteți să ne țineți pe loc!”. Deci, o ofertă la modul foarte concret. Deci, dialogul care are loc acum cu Transnistria este un lucru bun, dar soluția reală până la urmă va veni atunci când se va oferi o perspectivă europeană Republicii Moldova. Acesta ar trebui să fie planul pe termen lung în legătură cu Transnistria.

■ **Lina Grău:** Domnule Cristian Ghinea, cum vedeți soluția pentru ceea ce spunea Victor Chirilă – acest conflict de mentalități în Transnistria și Republica Moldova? Cum se poate face în așa fel încât să nu fie compromisă însăși ideea de integrare europeană a Republicii Moldova într-un eventual stat reunificat?

■ **Cristian Ghinea:** Soluțiile sunt pași mărunți – tot mai multe contacte la nivel uman și poate niște eforturi de a reuni cele două spații publice. Pentru că acum oamenii din Transnistria au foarte puțin acces la media din Republica Moldova, la ce se vorbește aici. Ei se comportă de parcă ar fi într-un alt univers. Și atunci este foarte greu să faci ceva în momentul în care elita politică de acolo are interesul de a menține această stare de fapt. Și chiar îmi spunea cineva care a fost acolo că deliberat se acordă acces cetățenilor la o singură companie de cablu TV, companie care nu are niciun post din UE, nu mai zic din România – sunt numai posturi rusești. Și atunci oamenii aia nu au de unde să recepționeze informație de pe malul drept.

■ **Victor Chirilă:** Este o problemă foarte mare – lipsa unui spațiu informațional comun cu regiunea transnistreană. Vorbim despre spațiul economic, vamal, fiscal comun, dar cred că la etapa la care ne aflăm este crucial

să avem și un spațiu informațional comun pentru a distruge stereotipurile, pentru a distruge frica care există pe malul stâng față de Republica Moldova, față de valorile occidentale și pentru a explica oamenilor de pe un mal și de pe celălalt care sunt într-adevăr avantajele unei apropieri în viitor, care sunt problemele pe care trebuie să le depășim în comun, ce putem face în comun împreună cu partenerii regionali, inclusiv cu Federația Rusă și Uniunea Europeană.

■ **Lina Grău:** În această perioadă UE lansează programul său de granturi pentru proiecte comune pentru Republica Moldova și regiunea transnistreană. Ce trebuie de făcut pentru ca această asistență, care va crește destul de mult în următorii ani, să nu ducă la un eventual efect invers – la consolidarea legăturilor externe ale Tiraspolului în așa fel încât să fie consolidat și mai mult acest regim separatist, ideea de stat suveran?

■ **Cristian Ghinea:** E greu să eviți riscul ăsta. Adică dacă vrei să deschizi un dialog și să faci un parteneriat cu acești oameni, trebuie să le acorzi și tu acces la capitalele europene, atât cât vor aceste capitale să aibă legătură cu ei. Ce ar trebui ca aceste proiecte să aibă în vedere, ar trebui să nu fie bani dați doar elitei politice din Transnistria. Adică să fie foarte bănu-

Victor Chirilă

tori, în sens bun, europenii, pentru că sunt destul de multe organizații neguvernamentale în Transnistria, care de fapt sunt creații ale regimului. Ar trebui să se creeze chiar alternative reale în societatea transnistreană față de regim.

■ **Lina Grău:** În concluzie, cum vedeți evoluția lucrurilor în următoarea perioadă pe reglementarea transnistreană?

■ **Victor Chirilă:** O soluție bună este nu doar continuarea negocierilor în formatul 5+2, dar și acțiuni practice, proiecte concrete, care să îmbine eforturile atât ale Chișinăului, cât și ale Tiraspolului, și nu doar la nivel de oficialități. Este nevoie de proiecte care să creeze o rețea întregă de le-

gături, proiecte care vor pune bazele unei noi realități între noi.

■ **Cristian Ghinea:** Eu sunt ceva mai pesimist și spun că un rezultat bun pe termen scurt este evitarea transnistri-zării, adică a unei soluții impuse, prin care Transnistria ar deține un drept de veto asupra Republicii Moldova. Dacă se va obține asta, plus continuarea dialogului și menținerea legăturilor umane și a proiectelor concrete, este foarte bine pe termen scurt.

■ **Lina Grău:** Cum vedeți rolul Uniunii Europene în regiune într-o perspectivă nu foarte îndepărtată?

■ **Cristian Ghinea:** Uniunea Europeană poate asigura contrabalanta față de Rusia. Adică poate oferi o perspectivă Chișinăului, astfel încât Republica Moldova să devină atractivă pentru Transnistria și de fapt acesta este singurul plan posibil. Altfel, planul alternativ ar fi o federalizare a Republicii Moldova care ar da practic Tiraspolului un rol prea mare de spus aici. E clar că Republica Moldova nu poate să țină piept singură presiunii care se face pentru un asemenea scenariu și în condițiile acestea punerea în context european a problemei ajută Chișinăul.